

IPF Digital Finland Oy

Lausunto

Hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, korkolain 2 §:n, saatavien perinnästä annetun lain 3 §:n sekä oikeudenkäymiskaaren 5 ja 12 luvun muuttamisesta

IPF Digital Finland Oy kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta lähettää lausuntonsa kuluttajaluottojen muutosehdotuksiin.

Lakimuutosten pääasiallisena tavoitteena esitetään tavoite vähentää kalleimpien kuluttajaluottojen aiheuttamia velkaongelmia. Hintasääntelyn laajentamisella pyritään kohtuullistamaan markkinoilla olevien kuluttajaluottojen hinnoittelua. Korkokattomallin muutoksella pyritään nykyistä tehokkaampaan sääntelyyn sekä sen yksinkertaisempaan noudattamiseen ja valvontaan. Tavoitteena on myös lisätä luottojen hinnoittelun läpinäkyvyyttä.

Korkokaton tehokkuus ylivelkaantumisen hallinnassa

Esityksen perusteluissa esitetään vuonna 2013 tehdyn lainmuutoksen taustoja laajalti. Samaten esityksessä kerrataan myös, miksi edellisessä uudistuksessa päätettiin rajata korkokatto koskemaan vain alle 2000 euron lainoja. Yleisperusteluissa tuodaan esille, että melko pian sääntelyuudistuksen jälkeen luotonantajat muuttivat tarjoamiensa luottotuotteiden rakennetta ja osittain tarjonta on myös siirtynyt niin sanotuille vertaislainamarkkinoille.

Tilastokeskuksen luottokanta-tilaston aineistoon vuosilta 2010 ja 2015 viitaten esitys osoittaa keskimääräisen luottosumman sekä luottoajan pidentyneen, luottojen määrän laskettua. Nykyiseksi keskimääräiseksi lainamääräksi arvioidaan 2000-3000 euroa. Vaikka kotitalouksien velkaantuminen kulutusluoton kautta on lisääntynyt, velkaantuminen itsessään ei ole ongelmallista niin kauan, kun velanmaksusta kyetään suoriutumaan.

Summaaristen riita-asioiden määrän esitetään 'merkille pantavasti' kymmenessä vuodessa yli kaksinkertaistuneen vuoden 2006 150 000 tapauksesta vuoden 2017 402 800 kappaleeseen. Velkomustuomioissa on ollut samanlainen trendi.

Maksuhäiriöisten ihmisten määrä todetaan korkeaksi ja määrän olleet jatkuvasti lievässä nousussa. Vuonna 2007 maksuhäiriöisiä henkilöitä on ollut noin 309 000, vuonna 2013 noin 360 000 ja vuonna 2017 noin 373 000. Lienee huomattavaa todeta, ettei tilastoinnissa ole otettu huomioon globaalia finanssikriisiä, siitä seurannutta taantumaa sekä tämän selvää näkymistä myös poikkeuksellisena talouden vakauden ajanjaksona tilastoissa.

Esityksessä viitataan Finanssivalvonnan 2018 teema-arvioon luotonantajien kuluttajaluototusta koskeviin käytäntöihin, missä viitataan kasvun hakemiseen riskiprofiilia nostamalla mm. luotonmyöntökriteerejä löysentämällä, luottosummien enimmäismääriä nostamalla ja laina-aikoja pidentämällä. Puutteita oli havaittavissa myös sääntelyn noudattamisessa.

Vaikka on selvää, että alalla on tapahtunut ylilyöntejä sekä virhetulkintoja, korkokattomallin toimivuutta ja tehokkuutta ylivelkaantumisen hillinnässä on syytä tarkastella kriittisesti. Korkokatot rajoittavat alaa ja johtavat osan yrityksistä joutuvan päättämään toimintansa Suomessa. Pienempi määrä luotonantajia tiukemmilla lainanantokriteereillä voi ajaa kuluttajia kohti laitonta lainanantoa, kuten on tapahtunut

esimerkiksi Japanissa. Tutkimus Oregonista taas osoitti, että luotonannon rajoittaminen haittasi kotitalouksien kuntoa.

Yksi pääperusteluista kuluttajaluottojen hintasääntelylle on ylivelkaantumisen hillitseminen ja estäminen. Tutkimuksissa ylivelkaantumisen suhteesta lyhytaikaiseen luotonantoon yleinen konsensus on, että ylivelkaantuminen liittyy ensisijaisesti työttömyyteen ja ansionmenetykseen, sairastumiseen sekä erotilanteisiin (80%) ja toisekseen liialliseen ja vastuuttomaan velkaantumiseen (20%).

Siirtymä 50% todellisen vuosikoron korkokatosta ehdotettuun 30% nimelliskorkokattoon ilman laajaa ja syvällistä vaikutustenarviointia vain viisi vuotta edellisen uudistuksen jälkeen on radikaali ja mahdollisesti syvällisiä vaikutuksia omaava harppaus lainsäädännössä, erityisesti kun esityksessä ei ole osoitettu 50% korkokaton olevan millään tavalla sopimaton. Nimelliskorkokaton asettaminen 30% olisi äärimmäinen kilpailua rajoittava tekijä, keskittäen lainanannon pankeille. Esityksen ongelmana on selkeästi yli 2000 euron suuruiset lainat, joita korkokattosääntely ei koske tällä hetkellä – tällöin yksinkertaisin ratkaisu on kattaa olemassa olevalla korkokattomallilla kaikki kuluttajaluotot.

Esitetty hintasääntelymalli

IPF Digital Finland Oy kannattaa hallituksen esityksen taustalla olevaa ajatusta velkaongelmien ja kohtuuttoman kalliiden luottojen tarjonnan vähentämisestä, sekä korkokaton laajentamista koskemaan kaikkia kuluttajaluottoja euromäärästä riippumatta.

Nykytilan arvioinnissa nykyisin käytössä olevaa todellista vuosikorkoa kritisoidaan mallin monimutkaisuutta, tulkinnanvaraisuutta ja erityisesti sen huonompaa soveltuvuutta määrällisesti pienempiin luottoihin. Todellisten kustannusten taso voi myös jäädä epäselväksi.

Esitetty luottokustannuskatto Kuluttajansuojalain 7. luvun 17 a § ehdottaa todellisen vuosikoron sijaan asetettavaksi yläraja nostetulle luotolle maksettavalle luoton korolle, 30 prosenttiin sisältäen viitekoron.

Pykälän toisessa momentissa rajoitetaan muita kustannuksia kuin luotolle perittävää korkoa: alle 2000 euron lainoissa 0,012 prosenttia ja yli 2000 euron lainoissa 0,008 prosenttia luottosopimuksen mukaisesta määrästä tai luottorajasta päivässä. Vähintään kuitenkin 5 ja enintään 150 euroa vuodessa.

Esityksessä esitellään myös korkokattomalleja toisista maista, erityisesti Ruotsin 1.9.2018 voimaan tulevaa kuluttajaluottolakia. Laissa korkeakuluiseksi luotoksi määritellään laina, jonka todellinen vuosikorko on viitekorko lisättyä 30 prosenttiyksiköllä, ja tällaisen luoton korko saa olla enintään viitekorko lisättyä 40 prosenttiyksiköllä. Myöskään luoton kustannukset eivät saa ylittää luoton määrää tai tililuoton ollessa kyseessä luottoerän määrää. Olennaista olisi kuitenkin ottaa huomioon, ettei Ruotsin mallia ole kokeiltu käytännössä eikä siitä voida tehdä vaikutustenarviointia.

Norjassa ja Tanskassa korkokattolainsäädäntöä ei ole. Iso-Britanniassa lyhytaikaisten ja korkean kustannuksen luottoja rajoitetaan kustannukset 0,8% päivässä luottosummasta, eivätkä luoton kustannukset saa ylittää alkuperäisen luoton määrää.

Ministeriön esitys korkokatoksi poikkeaa selvästi vertailumaiden mallista sekä muodoltaan että hintasääntelyn prosenttirajalla. Vuonna 2013 tehtyyn korkokattosääntelyyn suoritettiin selkeä vaikutustenarviointi, jolloin katoksi asetettiin 50% todellisen vuosikoron muodossa (nimelliskorko tällöin noin 40%) ja viitekorko rajattiin korkokaton ulkopuolelle. Kyseenalaista luotonantajan kannalta on, mikä on muuttunut kuluneessa viidessä vuodessa niin voimakkaasti, että mallia muutetaan näin radikaalisti.

Täysin uudenlainen korkokattomalli aiheuttanee ongelmia myös täytäntöönpanon suhteen. Kuten esityksessä todetaan, edellinen sääntely osoittautui riittämättömäksi. Olemassa oleva korkokattomalli on vakiintunut sääntelyssä käytettäväksi malliksi ja sen täytäntöönpanon ennakointi on myös selkeämpää ja helpompaa, kuin

täysin uudentlaisella korkokattorakenteella. Lain noudattamisen valvonta Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimesta lienee myös helpompaa turvautuen olemassa olevaan ennakkotapausten ja ohjeiden aineistoon.

Todellisen vuosikorkokaton asettaminen alle 50% vaikuttaa selkeästi negatiivisesti alan toimijoiden kilpailukykyyn ja mahdollisuuteen luoda uusia tuotteita täyttämään asiakkaiden tarpeita. Pankkien ulkopuoliset finanssialan toimijat ajavat alan innovaatioita ja positiivista disruptiota markkinoilla, joista loppujen lopuksi hyötyvät eniten kuluttajat.

Viitekoron tulisi ehdottomasti olla suljettu korkokaton ulkopuolelle. Vaikka korot tällä hetkellä tosiasiallisesti ovat lähellä nolaa prosenttia, näin tuskin on loputtomasti. Viitekorkovaihtelun sisällyttäminen luottotuotteisiin aiheuttaa luotonantajalle myös selkeästi kohonneen riskin.

Ehdotus: Todellisen vuosikorkokaton ei tulisi olla alle 50%. Viitekorko ei sisältyisi korkokaton piiriin.

Maksuajan pidentämisestä perittävät kulut

Esityksessä Kuluttajansuojalain 7. luvun 17 b § ehdotetaan maksuajan pidentämiseen liittyvien kohtuuttomien kuluveloitusten vähentämiseksi euromääräistä ylärajaa eräpäivän siirtämiseen, 5 euroa kerralla ja enintään 20 euroa vuodessa. Mikäli maksuaikaa pidennetään alle 14 vuorokautta, maksua ei saisi kuitenkaan periä.

Epäselvää esityksessä on kuitenkin luotonantajien kuluttajille lisäpalveluna myymien vakuutustenomaisten tuotteiden kohtelu muutosten valossa. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennetään, että merkityksellistä ei ole toimenpiteen nimitys vaan sen tosiasiallinen tarkoitus siirtää eräpäivää tai pidentää luottoaikaa.

IPF Digital Finland Oy:n Turva-tuote on vapaaehtoinen lisäpalvelu asiakkaalle, jolloin pientä korvausta (4,95€/kk) vastaan asiakas voi halutessaan jäädyttää määräajaksi lainan takaisinmaksuerät. Lainan maksuaika säilyy kokonaisuudessaan samana, eikä kyseessä ole varsinaisesti eräpäivän siirto. Silti on epäselvää, tulkitaanko tällainen lisäpalvelu lain hengen mukaisesti kuuluvaksi pykälän alaisuuteen.

Ehdotus: ehdotuksen sanamuodot tulisi tarkentaa, jotta olisi selvää minkä tyyppiset toimet ja maksut sisältyvät pykälän piiriin.

Lain voimaantulo

Esityksessä ehdotetaan kolmea eri mallia lain voimaantulolle ja sen vaikutuksesta ennen lain voimaantuloa myönnettyihin sopimuksiin. Aikaisemmin myönnettyihin kertaluottoihin lakimuutoksia ei sovelleta missään malleissa, samaten kolmas vaihtoehto sulkee aikaisemmat luotot uuden sääntelyn parista pois. Kahdessa ensimmäisessä vaihtoehdossa siirtymäaikaa annetaan 6 ja 12 kuukautta.

IPF Digital Finland Oy ehdottaa, että uutta korkokattosäännöstä (17 a §) sovellettaisiin vain sopimuksiin, jotka on solmittu uuden lain voimaantulon jälkeen. Oikeusvaltion peruseriaatteisiin kuuluu, että uusi laki tai lainmuutos koskee vain yksityisoikeudellisia oikeussuhteita, jotka solmitaan uuden lain tai lainmuutoksen voimaantulon jälkeen.

Näkemyksemme mukaan muut vaihtoehdot ovat ristiriidassa perustuslain turvaaman omaisuuden suojan ja laillisten oikeutettujen etujen kanssa eikä lailla pidä puuttua sopimuksiin, jotka on solmittu ennen lainmuutosta.

Tarkemmin sanottuna, jatkuvissa luottosopimuksissa sekä luotonantajalla että kuluttajalla on oikeus irtisanoa kuluttajaluottosopimus milloin vain ilman mitään syytä ja välittömin vaikutuksin. Tämä oikeus perustuu Direktiivin 2008/48/EC artiklaan 13 (1), joka on saatettu voimaan kaikissa kansallisissa laeissa mukaan lukien Suomen kuluttajansuojalain 7 luvun 30 §.

Ottaen huomioon sanotun irtisanomismahdollisuuden kuluttajien suoja toteutuu ja kuluttajat voivat vapaasti uudelleen järjestellä luottojaan parhaaseen mahdolliseen hintaan. Tämän vuoksi uskomme vahvasti, että positiivinen kilpailutilanne asettaa hinnat oikealle tasolle eikä tilanteeseen pidä puuttua lailla, joka asettaisi uusia sääntöjä olemassa oleviin sopimussuhteisiin, jotka on solmittu nykyisen lain voimassa ollessa.

Mikäli tämä ei toteudu, uuden lainsäädännön on annettava yrityksille mahdollisuus muokata olemassa olevia sopimuksia tai ne pitää ja tullaan päättämään. Perustuslakivaliokunnan kannan selvittäminen voimaantulon ulottamiseen koskemaan jo olemassa olevia sopimuksia voitaneen myös pitää tarkoituksenmukaisena.

Ehdotus: uusien lakimuutosten tulisi koskea ainoastaan lainoja, jotka myönnetään lain voimaantulon jälkeen. Mikäli jo voimassa olevat sopimukset sisällytetään muutosten piiriin, yrityksillä tulee olla oikeus muuttaa olemassa olevia sopimuksia tai pitää ja päättää ne. Lisäksi lain voimaantulon koskiessa myös aikaisemmin myönnettyjä lainoja, suosittelisimme perustuslakivaliokunnan kannan tarkistamista asiaan.

Vaikutustenarviointi

Esityksen vaikutusten elinkeinonharjoittajiin oletetaan olevan kertaluontoisena kustannuksina merkittävä. Samalla todetaan, että mitä vähemmän luotonantaja pyrkii perimään luoton hintaa kuluttajalta muiden luottokustannusten kuin korkojen muodossa, sitä yksinkertaisempaa sääntelyn noudattaminen on. Hintasääntelyn oletetaan vaikuttavan itse luoton hintaan vain kalleimpien kuluttajaluottojen osalta.

Mikäli alle 2000 euron suuruisten lainasummien korkomalli säilyisi ennallaan, näin varmaankin voitaisiin olettaa. Kuitenkin laskelmien mukaan 30% korkokattomalli ei ole riittävä säilyttämään pikaluottoyrityksiä kilpailukykyisinä. Arviolta 50% nykyisistä asiakkaista, jotka jo nykyisellään eivät suurimmilta osin saa lainoitusta tavanomaisilta pankeilta, pitäisi sulkea luoton ulkopuolelle joko kokonaan tai osittain – lisäten riskiä laittoman lainannon lisääntymisestä ulkomaisten esimerkkien mukaisesti.

Esityksessä myös verrataan pikaluottoyritysten luoton korkojen vaihtelevan arviolta 0 prosentista yli 100 prosenttiin suurimpien luottolaitosten vakuudettomien luottojen vuosikoron vaihdellessa 13-28 prosentin välillä. Pankkien ja pikaluottoyritysten vertaileminen keskenään tässä yhteydessä on kohtuutonta, sillä luotonannon kustannukset ovat tavanomaisille pankeille myös pikaluottoyrityksiä alemmat. Korkokaton asettaminen liian alhaiseksi johtaisi pikaluottoyritysten kilpailuun samasta asiakassegmentistä tavanomaisten pankkien kanssa, luoden jälkimmäisille selkeää kilpailuetua edellisiin nähden.

Hintasääntelyn korkomallin asettaminen liian alhaiseksi luo kohtuutonta etua tavanomaisille pankeille, jotka saavat tuottonsa pääosin kuluttajaluottosopimusten ulkopuolisista pysyvistä kustannuksista ja maksuista. Pikaluottoyrityksillä on pankeja korkeampi riski jokaista myönnettyä luottoa kohden – tämä jo itsessään puoltaisi korkokaton asettamista ehdotusta korkeammalle tasolle.

Kuluttajiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan pääosin positiivisina. Mahdollisuus siitä, ettei joukko kuluttajia enää uudistuksen jälkeen saisi luottoa eikä kykenisi suoriutumaan velkojensa maksamisesta huomioidaan esityksen vaikutustenarvioinnissa. Pidemmällä tähtäimellä kuluttajan eduksi katsotaan, ettei hänelle myönnetä luottoa, jota ei kyetä maksamaan takaisin ja jonka tarkoitus on vain lykätä velkaongelman realisoitumista. Samaten mahdollinen maksuajan pidentämisen estäminen maksun asettamisella nähdään pääosin positiivisena aspektina.

Tulkinnanvaraisuuteen perustuvan rikkomusseuraamuksen arvioidaan olevan nykytilaa pienempi.

Kim Ahola

Maajohtaja

IPF Digital Finland Oy